

§ 13

Pelastuslautakunnan lausunto Töölön sairaalan (Töölönkatu 40) asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12491

HEL 2016-012700 T 10 03 03

Lausunto

Pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon Töölön sairaalan (Töölönkatu 40) asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12491:

Pelastuslautakunnalla ei ole huomautettavaa Töölön sairaalan asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12491.

Asemakaavan muutosehdotuksessa on palo- ja pelastusturvallisuuteen liittyvät asiat mahdollisia.

Esittelijä

pelastuskomentaja
Simo Wecksten

Lisätiedot

Esko Rantanen, johtava palotarkastaja, puhelin: 310 31232
esko.rantanen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuuden asemakaavoituspalvelu on pyytänyt lausuntoa Töölön sairaalan asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12491.

Asemakaavan muutos (kaavaratkaisu) koskee Töölön sairaalaaluetta, joka sijaitsee Topeliuksenkadun, Sibeliuksenkadun ja Töölönkadun rajaamassa korttelissa Taka-Töölössä. Sairaalatoiminta alueella päättyy 2020-luvulla. Kaavaratkaisu mahdollistaa asuinrakentamisen alueen pohjoisosaan muodostettavaan uuteen kortteliin, sairaalan vanhan laajennusosan ja asuntolan tilalle. Alueen eteläosassa sijaitseva, entinen Punaisen Ristin sairaalan rakennus säilyy ja sen arvokkaat ominaispiirteet suojellaan. Rakennuksen eteläpuolelle on mahdollista rakentaa matala laajennusosa nykyisen sairaalan lisärakennuksen paikalle. Kaa-

va mahdollistaa eteläosalle joustavasti erilaista toimintaa palvelutiloista toimitiloihin.

Esittelijä

pelastuskomentaja
Simo Wecksten

Lisätiedot

Esko Rantanen, johtava palotarkastaja, puhelin: 310 31232
esko.rantanen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 28.11.2017 § 249

HEL 2016-012700 T 10 03 03

Hankennumero 4564_6

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunta päätti

- asettaa 28.11.2017 päivätyn asemakaavan muutosehdotuksen nro 12491 julkisesti nähtäville 30 päiväksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 27 §:n mukaisesti. Asemakaavan muutos koskee 14. kaupunginosan (Taka-Töölö) korttelin 479 tonttia 5 (muodostuu uusi kortteli 14530)
- antaa vuorovaikutusraportista ilmenevät vastineet esitettyihin mielipiteisiin ja kannanottoihin. Päätösasiakirjat ja vuorovaikutusraportti ovat luettavissa kaupunkiympäristön toimialan info- ja näyttelytila Laiturilla, Narinkka 2, sekä internet-sivuilla: Päätöksenteko

www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi

- että asemakaavoituspalvelu pyytää ehdotuksesta tarvittavat lausunnot
- valtuuttaa asemakaavoituspalvelun tekemään ehdotukseen vähäisiä muutoksia ja tarkistuksia, jotka eivät olennaisesti muuta ehdotuksen sisältöä

09.01.2018

- kehottaa asemakaavoituspalvelua laskuttamaan hakijoilta kaavan hyväksymisen jälkeen kaavan laatimis- ja käsittelykustannukset seuraavasti:
 - HUS-kuntayhtymä: 20 000 euroa.

Samalla lautakunta esitti kaupunginhallitukselle

- asemakaavan muutosehdotuksen nro 12491 hyväksymistä, mikäli ehdotuksesta ei tehdä maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n mukaisia muistutuksia eivätkä ehdotuksesta annetut lausunnot anna aiheutta asian käsittelemiselle uudelleen kaupunkiympäristölautakunnassa.

Käsittely

28.11.2017 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli arkkitehti Tommi Suvanto. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Tommi Suvanto, arkkitehti, puhelin: 31037032
tommi.suvanto(a)hel.fi
Sakari Mentu, arkkitehti, rakennussuojelu, puhelin: 310 37217
sakari.mentu(a)hel.fi
Hanna-Mari Tuominen, diplomi-insinööri, teknistaloudelliset asiat, puhelin: 310 37255
hanna-mari.tuominen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristön toimiala Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus Kaupunkimittauspalvelut Kartat ja paikkatiedot Yksikön päällikkö 31.10.2017 § 50

HEL 2016-012700 T 10 03 03

Hankennumero 4564_6

Päätös

Yksikön päällikkö päätti hyväksyä asemakaavan 12491 pohjakartan kaupunginosassa 14 Taka-Töölö. Pohjakartta täyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 54a §:n asettamat vaatimukset.

Päätöksen perustelut

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan kaupunkimittauspalvelut on valmistanut asemakaavan pohjakartan:

Postiosoite

00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite

Agricolankatu 15
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/www/pela/fi>

Puhelin

Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro

Alv.nro

09.01.2018

Asemakaavan numero: 12491
Kaupunginosa: 14 Taka-Töölö
Kartoituksen työnumero: 40/2017
Pohjakartta valmistunut: 30.10.2017
Tasokoordinaatisto: ETRS-GK25
Korkeusjärjestelmä: N2000

Pohjakartta täyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 54a §:n asettamat vaatimukset.

Kaupunkiympäristön toimialan palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden asiakkuusjohtaja on päätöksellä (4§/1.6.2017) siirtänyt hallintosäännön 16 luvun 8 § 2 momentin 7 kohdan toimivallan hyväksyä kaavoja varten valmistetut pohjakartat kaupunkiympäristön toimialan palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden kaupungingeodeetille sekä kartat ja paikkatiedot -yksikön päällikölle.

Lisätiedot

Timo Tolkki, yksikön päällikkö, puhelin: 310 31883
timo.tolkki(a)hel.fi

Merja Kyyrö, vastaava kartoittaja, puhelin: 310 31911
merja.kyyro(a)hel.fi

Nimistötoimikunta 18.10.2017 § 28

HEL 2016-012700 T 10 03 03

Nimistötoimikunta päätti esittää, että Taka-Töölössä vuosina 1925–1944 käytössä ollut nimi Punaisen Ristin kuja palautetaan uudelleen käyttöön samalle paikalle. Asemakaavan muutoksessa vuonna 1944 katualue liitettiin sairaalan tonttiin ja katu nimineen poistettiin asemakaavasta. Ruotsinkielisenä vastineena oli tuohon asti ollut käytössä nimi Röda Kors gränd.

Nimistötoimikunta päätti esittää jalankulkuyhteydelle nimeä

Punaisen Ristin kuja–Röda Korsets gränd
(jalankulkuyhteys)

Perustelu: Muistonimi. Palautetaan käyttöön vuosina 1925–1944 samalla paikalla ollut nimi, joka on annettu paikalla sijainneen, vuonna 1932 valmistuneen Punaisen Ristin sairaalan, nykyisen Töölön sairaalan, mukaan. Ruotsinkielinen nimiasu on korjattu.

Suomen Punainen Risti–Finlands Röda Kors on perustettu toukokuussa 1877.

Lisätiedot

Johanna Lehtonen, nimistösuunnittelija, puhelin: 310 37386
johanna.lehtonen(a)hel.fi

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala Kulttuuripalvelukokonaisuus Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö 30.6.2017

HEL 2016-012700 T 10 03 03

Kaupunginmuseota on pyydetty antamaan lausuntonsa Töölön sairaalan aluetta koskevan asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kaupunginmuseo on tutustunut 18.5.2017 päivättyyn osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja sen liiteaineistoon. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja esittää kantanaan seuraavaa.

Asemakaavan muutoksen taustalla on suunnitelma Töölön sairaalan alueella olevien HUS:in toimintojen siirtämisestä Meilahden sairaala-alueelle. Töölön sairaalan alueelle suunnitellaan tämän myötä käyttötarkoituksen muutosta. Sairaalakokonaisuuden vanhin, entinen Punaisen Ristin sairaala on tarkoitus säilyttää ja etsiä sille uutta käyttöä, jonka lähtökohtaisesti tulisi olla julkista. Muut sairaalakokonaisuuteen kuuluvat rakennukset eli varsinaisen sairaalan laajennukset ja asuntolarakennus on suunniteltu purettavaksi. Tontin pohjoisreunaan esitetään uutta asuinkorttelia ja suunnittelualueen kaakkoisreunasta purettavan rakennuksen tilalle puolestaan uudisrakennusta, joka liittyisi säilytettävän sairaalarakennuksen uuteen käyttöön ja toimintaan. Korttelin ajoneuvoliikenteen liittymät ja kevyen liikenteen reitit päivitetään uusien toimintojen mukaan. Asemakaavan muutosalue rajautuu Topeliuksenkadun, Sibeliuksenkadun ja Töölönkadun rajaamaan alueeseen korttelissa 479.

Sairaala-alueen historiaa

Suunnittelualueena oleva Töölön sairaala on rakentunut Suomen Punaisen Ristin (SPR) rakennuttaman sairaalan ympärille. Ensimmäisen maailmansodan ja sisällissodan jälkeen SPR ryhtyi hankkeeseen, jonka tavoitteena oli saada järjestölle malli- ja koulutussairaala. Sairaalan suunnittelijaksi valittiin vuonna 1930 arkkitehti Jussi Paatela (1886-1962). Käyttöön sairaala otettiin 1.10.1932 ja se oli valmistuessaan yksi Euroopan uudenaikaisimmista. Sairaalan eri toiminnot oli jaoteltu kol-

Postiosoite

00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite

Agricolankatu 15
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/www/pela/fi>

Puhelin

Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro

Alv.nro

meen, massoitteeltaan erilaiseen siipeen, jotka oli yhdistetty toisiinsa nivelosilla. Varsinainen nelikerroksinen sairaalaosa sijoitettiin kokonaisuuden keskelle, itäinen myös nelikerroksinen siipi oli varattu pääosin taloustiloille ja läntinen yhdeksänkerroksinen torniosa oli henkilökunnan asuntolina. Pääsisäänkäynti suurine katoksineen oli sijoitettu sairaalan luoteisjulkisivuun ja kulku tapahtui komeaa ramppia pitkin. Tontin kaakoisreunan muodosti terassoitu, vyöhykkeisiin jaettu puisto istutuksiin ja suihkulähteineen.

SPR:n sairaala toimi vuodesta 1935 lähtien yliopistoklinikoiden opetus-sairaalana, jossa leikkaus- ja tutkimustoiminta kohdistui erityisesti eri vammatyyppeihin, nikamasairauksiin ja keinoniveliin sekä neurokirurgiin toimenpiteisiin. Sairaalassa aloitti vuonna 1936 toimintansa myös SPR:n veripalvelukeskus. Talvisodan seurauksena helmikuussa 1940 SPR:n sairaalasta muodostettiin itsenäinen sotasairaala P.R. SotaS. Jo ennen sotia oli päätetty SPR:n sairaalan laajentamisesta lisärakennuksella, johon oli tarkoitus keskittää reumaattisten tautien hoito. SPR:n sairaalan pohjoispuolella sijaitsevalle ns. Tallbackan tontille sijoitettavasta reumasairaalasta järjestettiin keväällä 1945 rakennuspiirustuskilpailu. Professori Jussi Paatelan ja arkkitehti Veli Paatelan (1919-2005) voittaneen ehdotuksen mukaan aloitettiin myös louhinta- ja perustustyöt. Rakennustyöt kuitenkin keskeytyivät rahoitusvaikeuksien vuoksi. Rakennustyöt jatkuivat Arkkitehtitoimisto Kaija ja Veli Paatelan laatimien uusien suunnitelmien mukaan ja laajennusosa valmistui lopulta vasta vuonna 1959. Laajennusosa liitettiin kiinteästi vanhaan sairaalarakennukseen ja niille tuli yhteinen sisäänkäynti, jonka alta purettiin myös vanha sisäänkäyntiramppi. 1950-luvulla sairaalan toiminta alkoi painottua yhä selvemmin kirurgisiin toimenpiteisiin, erityisesti liikennetapaturmaturmien lisääntymisen seurauksena. Tämä painotus jatkui, kun SPR:n sairaalan osti vuonna 1958 vastaperustettu Helsingin yliopistollinen keskussairaala HYKS. SPR:n sairaala muuttui Töölön sairaalaksi, ortopedian ja traumatologian klinikaksi. Sairaalakokonaisuutta täydennettiin Töölönkadun varteen rakennetulla sairaalan asuntolalla, jonka suunnitelmat vuonna 1963 laati Arkkitehtitoimisto Kaija ja Veli Paatela. Asuntolaosa noudatti materiaaleiltaan laajennusosaa, mutta rakennuksen hahmo ja julkisivujäsentely oli suoraviivaisempaa ja tiukempaa. Vuonna 1981 arkkitehti Arno Paatela / Arkkitehtitoimisto Kaija ja Veli Paatela suunnitteli vanhan sairaalarakennuksen kaakkoispuolelle uuden ortopedian ja traumatologian leikkaussalirakennuksen ja sen yhdistämisen vanhaan osaan. Laajennusosien lisäksi rakennuksissa on vuosikymmenten varrella tehty huomattava määrä erilaisia ja erilaajuisia muutoksia ja korjauksia. Sairaalan suunnitteluun, rakentamiseen ja muutoksiin liittyvät vaiheet on koottu ja kerrottu Töölön sairaalan rakennushistoriaselvitykseen (Sanna Ihatsu – CasaCo Studio Oy – 12.4.2017), joka on asemakaavamuutoksen liitemateriaalissa.

Asemakaavan muutos

Töölön sairaalan asemakaavan muutoksen tavoitteeksi asetettu uusi, osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteenä olevan viitesuunnitelman mukainen asuinkortteli edellyttää huomattavan laaja-alaista purkamista korttelissa 479. Viitesuunnitelmassa korttelin pohjoispäätyyn esitetään Töölönkadun, Sibeliuksenkadun ja Topeliuksenkadun suuntaista 7-8-kerroksista rakennusmassaa, joka kääntyisi vielä korttelin sisäosiin ja muodostaisi uuden, lähes umpikorttelin kaltaisen kokonaisuuden. Koko 1950-luvun ja 1960-luvun kuluessa rakennettu osa sekä 1980-luvun laajennussiipi esitetään purettavaksi ja sairaalan eri rakennusvaiheista on tarkoitus säilyttää ainoastaan sen ensimmäinen 1930-luvulla rakennettu osa, sekin uuteen käyttöön muuttaen. Muutos nykyisen matalan ja vehreän sairaalaympäristön ja uuden, näkymät monesta suunnasta sulkevan umpinaisen korttelin välillä tulisi olemaan huomattava.

Kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta keskeistä on asemakaavamuutoksen tavoitteeksi asetettu käytöstä poistuvan sairaalakokonaisuuden arvokkaimpien osien suojelu ja uuden rakentamisen sovittaminen alueelle, joka kuuluu valtakunnallisesti merkittäväksi arvotettuun Taka-Töölön alueeseen (RKY 2009). Kaupunginmuseo pitää alkuperäisen Suomen Punaisen Ristin sairaalan eli vuonna 1932 valmistuneen rakennuksen säilyttämis- ja suojelutavoitetta tärkeänä ja perusteltuna. Valmistumisaikanaan yksi Euroopan uudenaikaisimmista sairaaloista on merkittävä kohde myös Helsingin sairaalarakentamisen historiassa. Rakennuksen valkoisessa arkkitehtuurissa on vaikutteita sekä funktionalismista että 1920-luvun klassismista. Tehdyistä muutoksista huolimatta rakennuksen ominaisluonne on säilynyt ja se on myös näkyvä ja tärkeä elementti ympäristössään. Vapaasti seisovan, puistomaiselle tontille sijoitetun sairaalarakennuksen ympäristössä asuinkortteleita rakennettiin vuosikymmenten kuluessa asemakaavan mukaisesti umpikortteleiksi, mutta sairaalan tontilla rakennusten sijoittumista ohjasivat toiminnalliset ja sairaalasuunnittelussa kulloinkin vallalla olleet virtaukset ja näkemykset. Sairaalan 1950-luvun laajennus on toteutettu matalana, sektorin mallisen leikkaussaliosaston ja erityyppisten käytäväratkaisujen varaan rakennettujen tilojen muodostamana kokonaisuutena. Sen puhtaaksimuurattua punatiiltä olevat julkisivut ja monitahoinen hahmo sekä tiilen rinnalle materiaaleiksi valittu ikkunoiden teak ja katon ja pellitettyjen yksityiskohtien kupari muodostavat kontrastin vanhan sairaalan valkoiselle, suoralinjaiselle arkkitehtuurille. Katulinjoista monelta osin sisäänvedetty rakennus on jättänyt tilaa myös kadunvarren istutusvyöhykkeille. Tontin pohjoispäädyn osalla mittakaava on hyvin ihmisläheinen ja vaikutelma vehreä, osin jopa puistomainen. Myös 1980-luvun laajennusosa on sijoitettu etäälle katulinjoista niin, ettei se luo seinämää katutilaan. Kokonaisuudessaan Töölön sairaalan tontin

luonne on siten hyvin moni-ilmeinen ja kerroksinen, mikä on osa sen kulttuurihistoriallista arvoa.

Sairaalatoiminnan lakkaaminen korttelissa johtaa väistämättä muutoksiin sen rakennuskannassa. Sairaalan vanhimman osan osoittaminen julkiseen käyttöön on toivottavaa, jotta se olisi mahdollisimman monien kaupunkilaisten tavoitettavissa. Uuden käytön tulee soveltua rakennuksen alkuperäisiin tilallisiin ja rakenteellisiin ratkaisuihin, niin että kokonaisuus säilyy tunnistettavana. Asemakaavamuutoksen yhteydessä rakennukselle tulee laatia riittävät suojelumääräykset niin, että sen arkkitehtuurin keskeiset ominaispiirteet ja yksityiskohdat saadaan säilymään. Kaupunginmuseo katsoo kuitenkin, että yksi sairaala-alueen arvoista on juuri sen eri vaiheissa rakentunut moni-ilmeinen kokonaisuus, joka muodostaa vehreän ja korttelin sisäosiin näkymiä avaavan vastakohdan lähiympäristön umpikortteleiden muodostamalle tiiville kaupunkirakenteelle. Kaupunginmuseo pitää valitettavana, että korttelin asuinkäyttöön muuttamisen lähtökohdaksi ei ole otettu sairaala-alueen monivaiheista historiaa ja tutkittu uusien rakennusten sijoittamista sen antamista lähtökohdista. Liitteenä olevalla viitesuunnitelman mukaisella ratkaisulla suljettaisiin lisäksi näkymät rakennuksen luoteisjulkisivuun, joka on sisäänkäynnin puoleisena julkisivuna ollut sairaalan vanhimman osan pääfasadi ja ollut näkyvissä ympäröivään kaupunkitilaan edelleen 1950-luvun laajennuksenkin jälkeen. Toivottavaa olisi lisäksi, että kortteliin jäisi osia kertomaan korttelin historiaa myös sairaalan 1950-luvun laajennusvaiheesta, joka edustaa laadukasta aikakautensa suunnittelua ja avointa kaupunkirakennetta. Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan esillä oleva viitesuunnitelman lisäksi tulisi tutkia myös uudisrakentamisen sijoittelua umpikorttelista poikkeavalla tavalla. Töölön sairaalan korttelia ei varhaisimmilta osiltaan ole lähdetty rakentamaan lähiympäristönsä tavoin umpikortteliksi vaan sille on luotu täysin oma luonne ja identiteetti, johon alun perin kuuluivat myös huolellisesti toteutetut piha-alueet pengerryksineen ja istutuksineen. Kaupunginmuseo esittää, että tämä korttelin ympäristöstään poikkeava, monivaiheinen historia otettaisiin huomioon ja asemakaavamuutoksen lähtökohdaksi ja myös uuden vaiheen identiteettiä pohjustavaksi tekijäksi.

Lisätiedot

Anne Salminen, tutkija, puhelin: +358931036501
anne.salminen(a)hel.fi

Postiosoite

00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite

Agricolankatu 15
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/www/pela/fi>

Puhelin

Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro

Alv.nro